

Farklı Türdeki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Levent ARAS^{1*}

Mehmet Bülent ASMA¹

¹ Yüzüncüyıl Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, VAN

DOI: 10.31680/gaunjss.685547

Orijinal Makale / Original Article

Geliş Tarihi / Received: 06.02.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 24.02.2020

Yayın Tarihi / Published: 23.03.2020

Öz

Bu araştırma, ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi, ortaöğretim öğrencilerinin kişisel bilgi ve özelliklerine göre beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Van iline bağlı İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinde bulunan 10 ortaöğretim kurumunda öğrenim gören toplam 1300 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler 9.10.11. ve 12. sınıflardan rastgele yöntemle seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket formu uygulanmıştır. Anket formunun birinci bölümü, öğrencilerin kişisel bilgi ve özellikleri hakkındaki sorulardan; ikinci bölümü ise beden eğitimi ve spor dersi tutum ölçeğinden oluşmaktadır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 22.0 paket programı ile yapılmıştır. Anket formunda yer alan değişkenlerin ve tutum ölçeğinin normal dağılım gösterip göstermedikleri Shapiro-Wilk Testi ve Kolmogorov-Smirnov Testi ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi için ikili karşılaştırmalarda Mann-Whitney U Testi, çoklu karşılaştırmalarda ise Kruskal-Wallis Varyans Analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Çoklu karşılaştırmalarda sonuçların anlamlı çıktığı durumlarda Games-Howell post hoc analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda: Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür. Ortaöğretim öğrencilerinin gördükleri okulda spor salonu olma durumuna, fiziksel görünüşleri hakkında düşüncelerine, kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılmalarından rahatsız olma durumuna, öğrencilerin kendilerini sportif anlamda başarılı bulma durumuna, sportif etkinliklere katılım konusunda anne ve babalarının destekleme durumuna göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretim öğrencileri, ortaöğretim kurumları, beden eğitimi ve spor, tutum

* Sorumlu Yazar: Mehmet Bülent ASMA

E-mail: mbulentasma@yyu.edu.tr

*Bu çalışma Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Examination of the Attitudes of the Students Studying in Different Types of Secondary Education Institutions Towards Physical Education and Sports Class

Abstract

The aim of this study is to examine the attitudes of secondary education students towards physical education and sports, and to determine the differences between the attitudes of secondary education students towards physical education and sports. The research group is consisted of 1300 students studying in 10 secondary schools in Ipekyolu, Tuşba and Edremit districts of Van province in the 2018-2019 academic year. Students were selected randomly from 9th, 10th, 11th and 12th grades. A questionnaire consisting of two parts was used as data collection tool. The first part of the questionnaire includes 20 questions about the students' personal knowledge and characteristics and the second part, physical education and sports class attitude scale, consists of 35 questions. Statistical analysis of the data was performed using SPSS 22.0 software. Explanatory factor analysis was applied to the construct validity of the attitude scale used in the study. Shapiro-Wilk Test and Kolmogorov-Smirnov Test were used to determine whether the variables in the questionnaire form and the attitude scale showed normal distribution. For pairwise comparisons Mann-Whitney U test was used and for multiple comparisons Kruskal-Wallis variance analysis was used. The significance level was determined as 0,05. Multiple comparisons were used Games-Howell post hoc analysis when results were significant. As a result of the research: Attitudes of secondary education students towards physical education and sports were found to be positive. According to the state of secondary school students 'being a gymnasium in their school, their thoughts about their physical appearance, their discomfort with the participation of girls and boys in physical education and sports classes, the students' finding themselves successful in a sportive sense, their physical education according to the support status of their parents about their participation in sports activities. A statistically significant difference was found between the attitudes towards sports and sports lesson.

Keywords: Students in secondary education, secondary education institutions, physical education and sports, attitude,

Giriş

Tutum kavramı sosyal psikolojide genel olarak bir bireye atfedilen ve onun bir nesneye ilişkin düşünce, duygu ve muhtemel davranışlarını organize eden eğilim anlamında kullanılmaktadır” (Tutar, 2016). Tutumlar zaman içerisinde yön değiştirebilir. Yani; tutumlar olumlu iken olumsuz, olumsuz iken olumluya dönüşebilmektedir. Tutumların, düşünce ve davranışların temelini oluşturduğu ve bunları yönlendirdiği dikkate alınırsa, bireyin başarıya yönelmesinde olumlu tutum geliştirmesi gerekmektedir.

Çocuklar büyüdükçe ebeveynlerinin tutumlara olan etkisi azalır. Özellikle ergenlik döneminin başlamasıyla sosyal çevrenin ve yaşantıların etkisi daha çok görülmeye başlar. Tutumların şekillendiği dönem 12-30 yaş arası olarak kabul edilir ve yaş ilerledikçe tutumların değişmesi zorlaşır. Tutumların belirginleştiği bu dönem kritik evre olarak isimlendirilir (Morgan, 1975). Ortaöğretim öğrencilerinin içinde bulunduğu 14-18 yaş aralığı da tutumların şekillendiği kritik dönem olarak görülmektedir.

Okullarda öğrenciler herhangi bir derse, öğretmene, arkadaşlarına, ödev tutum oluşturabilirler. Öğrencilerin herhangi bir derse yönelik tutumu o ders hakkında olumlu ya da olumsuz düşüncelere sahip olması ve bu düşüncelerini davranış haline

getirmesi olarak ifade edilebilir. Öğrencilerin planlı ve istedik davranışları kazanabilmeleri onların öğrenmeye istekli ve hazır oluş durumları ile yakından ilgilidir. Öğrenmeye karşı hazır oluş durumu ise öğrencinin bilgisi, alışkanlıkları, ilgileri, tutumları, değerleri gibi kişisel özellikleriyle ilgilidir. Bu unsurları dikkate almayan bir eğitim öğretim sürecinde geçerli öğrenme yaşantılarının oluşması beklenemez. Beden eğitimi ve spor dersinde de öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde olması, ders başarısını arttıran etkenlerden biridir. Beden eğitimi ve spor dersine ilişkin olumlu tutum gösteren öğrenciler derse daha aktif ve istekli şekilde katılırlar. Buna karşın olumsuz tutum sergileyen öğrenciler ise derse daha isteksiz şekilde katılır, aktivitelerde görev almak istemez ya da sınıfta disiplin problemi oluştururlar. (Taşdemir, 2000).

Bu açıklamalar ışığında öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bilinmesi önem arz etmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin tutum düzeylerinin bilinmesi amaçlanmıştır böylece öğretmenlere bu dersin öğretimi sürecinin etkililiğine hizmet edebilir, etkili bir sınıf yönetiminin oluşmasını kolaylaştırarak dersin özel ve genel amaçlarına ulaşılmasını ve uygulanan müfredat programının değerlendirilmesini sağlayabilir.

Yöntem

Bu araştırma, farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi; ortaöğretim öğrencilerinin kişisel özelliklerine ve diğer değişkenlere göre beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasındaki farklılıkların incelenmesi amacıyla taşımaktadır. Araştırma amacına uygun olarak gerekli verileri toplamak için anket yöntemi kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örneklem grubunu Van iline bağlı merkez ilçeler olan İpekyolu, Tuşba ve Edremit'te bulunan; toplamda 10 ortaöğretim kurumunda öğrenim gören 663'ü erkek, 637'si kız 1300 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma için toplamda 1385 öğrenciye anket uygulanmış; ancak 85 anket eksik doldurulduğu için değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma amacına uygun olarak gerekli verileri toplamak için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgi formu, ikinci bölüm ise beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum ölçeğinden oluşmaktadır. Anketin birinci kısmını oluşturan “Kişisel Bilgi Formu”, ailenin sportif etkinliklere katılım konusunda bireyleri destekleme durumları, kendilerini sportif anlamda başarılı bulma durumları, öğrencilerin fiziksel görünümünden rahatsızlık duyma durumları, kayıtlı oldukları okullarda spor salonu olması durumu, kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılımından rahatsız olma durumu gibi kişisel bilgiler bulunmaktadır.

Anketin ikinci kısmını oluşturan “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği”, Mehmet Güllü 'nün geçerlilik güvenilirlik çalışmasını yapmış olduğu 35 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçeği oluşturan: 1., 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10.,11., 12., 13., 14., 15., 16., 18., 21., 22., 23., 27., 28., 31., 32. ve 33. maddelerde olumlu; 3., 17., 19., 20., 24., 25., 26., 29., 30., 34. ve 35. maddelerde ise olumsuz ifadeler yer almaktadır. Olumlu maddeler için: Kesinlikle Katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2) ve Kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklinde; olumsuz maddeler için ise: Kesinlikle Katılıyorum (1), Katılıyorum (2), Kararsızım (3), Katılmıyorum (4) ve Kesinlikle Katılmıyorum (5) şeklinde dereceleme yapılmıştır.

Ölçeğin değerlendirilmesi aşamasında ölçekteki her bir maddeye ve ölçeğin toplamına verilen cevapların aritmetik ortalaması alınmış, ortalama değerleri yorumlamak için standart bir aralık kriteri geliştirilmiştir. Aralık katsayısı aşağıdaki formüle göre hesaplanmıştır:

Puan Aralığı = En Yüksek Puan – En Düşük Puan / Grup Sayısı

PA = 5 – 1.03 / 5 = 0.794 olarak bulunmuştur. Buna göre tutum ölçeğinin geneli ve öğrenci puanlarının değerlendirilmesi için oluşturulan puan aralıkları aşağıdaki tabloda tanımlanmıştır.

Tablo 1. Ölçek Puan Aralıkları.

PUAN ARALIĞI	TUTUM
1 – 1.794	Çok Kötü
1.795 – 2.588	Kötü
2.589 – 3.382	Orta
3.383 – 4.174	İyi
4.175 – 5	Çok iyi

Verilerin analizi

Bu araştırmada verilerin istatistiksel analizleri için 10 ortaöğretim kurumundan 1300 öğrencinin anket formu değerlendirilmeye alınmıştır. Elde edilen verilerin analizi için SPSS 22,0 for Windows paket programı kullanılmıştır.

Anket formunda yer alan değişkenlerin ve tutum ölçeğinin normal dağılım gösterip göstermedikleri Shapiro-Wilk Testi ve Kolmogorov-Smirnov Testi ile analiz edilmiştir. Testin sonucuna göre tüm sonuçlar anlamlı çıkmıştır. Yani bütün değişkenlerin ve tutum ölçeğinin normal dağılım göstermediği görülmüştür.

Normallik testi sonuçlarına göre, araştırmanın örneklem grubunda yer alan öğrencilerin demografik özellikleri ve diğer değişkenlerin, öğrencilerin derse olan tutumları ile ilişkisi olup olmadığı normal dağılım göstermeyen ikili gruplar için "Mann-Whitney U Testi", çoklu gruplar için "Kruskal-Wallis Varyans Analizi" ile test edilmiştir. Ölçek analizinde grup sayısının eşit olmaması ve varyansların normal dağılım göstermemesinden dolayı farklı çıkan gruplar için, varyans ve örneklem boyutlarının eşit olmadığı durumlar için kullanılan Games-Howell post hoc analizinden yararlanılmıştır. Ayrıca ölçümler parametrik testlerle de ölçülmüş ve aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan analizler 0,05 anlamlılık düzeyine göre değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular

Tablo 2. Örneklem Grubuna Ait Demografik İstatistikler

Değişkenler	Grup	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	663	51,0
	Kız	637	49,0
	Toplam	1300	100,0
Okul Türü	Fen Lisesi	256	19,7
	Anadolu Lisesi	470	36,2
	İmam Hatip Lisesi	296	22,8
	Mesleki ve Teknik Anadolu	204	15,7
	Çok Programlı Anadolu	74	5,7
	Toplam	1300	100,0
Sınıf	9.Sınıf	479	36,8
	10.Sınıf	353	27,2
	11.Sınıf	294	22,6
	12.Sınıf	174	13,4
	Toplam	1300	100,0
Yaş	14 yaş	107	8,2
	15 yaş	334	25,7
	16 yaş	349	26,8
	17 yaş	341	26,2
	18 yaş	155	11,9
	19 yaş	14	1,1
	Toplam	1300	100,0

Tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımında erkeklerin oranının % 51 (n=663), kızların oranının ise % 49 (n=637) olduğu, okul türüne göre incelendiğinde en fazla katılımcının % 36,2 (n=470) ile Anadolu Lisesi öğrencilerinin, en az katılımcının ise % 5,7 (n=74) ile Çok Programlı Anadolu Lisesi öğrencilerinin olduğu, öğrencilerin sınıf düzeylerine bakıldığında en fazla öğrencinin % 36,8 (n=479) ile 9. sınıflardan, en az öğrencinin ise % 13,4 (n=174) ile 12. sınıflardan oluştuğu, öğrencilerin yaş gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında ise en fazla öğrencinin % 26,8 (n=349) ile 16 yaş grubunda, en az öğrencinin ise % 1,1 (n=14) ile 19 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları İle Okulda Spor Salonu Olması Durumunun Karşılaştırılması

Bağımsız Değişken	Gruplar	Frekans (n)	Ortalama (x̄)	Std. Sapma	Mann Whitney U Testi		
					Sıra Ort.	Z	p
Okulda Spor Salonu Olması Durumu	Evet	822	3,8803	0,72490	675,30	-3,123	0,002*
	Hayır	478	3,6968	0,89716	507,86		

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin kayıtlı oldukları okulda spor salonu olması durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (p<0,05). Ortalama değerlere bakıldığında okullarında spor salonu olan öğrencilerin tutum ortalamasının (x̄=3,88), olmayanlara göre (x̄=3,69) daha yüksek olduğunu görebiliriz. Bu sonuca göre spor salonu olan okullarda öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları daha olumludur.

Tablo 3. Öğrencilerin Kendilerini Sportif Anlamda Başarılı Bulma Durumları Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama (x̄)	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi-Square	p
Evet	731	4,0195	,75074	759,34	175,078	0,000*
Kararsızım	354	3,7193	,70932	582,92		
Hayır	215	3,2638	,80113	391,74		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

*p<0,05

Öğrencilerin kendilerini sportif anlamda başarılı bulma durumları ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. (p<0,05). Ortalama değerlere bakıldığında en

yüksek ortalamının “evet” diyen öğrencilere ($\bar{x}=4,01$), en düşük ortalamının ise “hayır” diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,26$) ait olduğunu görmekteyiz.

Tablo 4. Öğrencilerin Fiziksel Görünümlerinden Rahatsızlık Duyma Durumları İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama (\bar{x})	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi-Square	p
Evet	127	3,5546	,90844	543,81	25,178	0,000*
Kararsızım	140	3,5941	,85810	551,42		
Hayır	1033	3,8742	,76258	677,05		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

*p<0,05

Tablo 4'e göre öğrencilerin kendi fiziksel görünülerinden rahatsız olma durumları ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz (p<0,05). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamının “hayır” diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,87$) , en düşük ortalamının ise “evet “ diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,55$) ait olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Anne ve Babaların Sportif Etkinliklere Katılım Konusunda Öğrencileri Destekleme Durumu İle Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama (\bar{x})	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi-Square	p
Evet	741	3,9447	,76254	717,80	55,472	0,000*
Kararsızım	358	3,6466	,77679	554,17		
Hayır	201	3,6223	,86531	573,57		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

*p<0,05

Bu durumda anne ve babaların sportif etkinliklere katılım konusunda öğrencileri destekleme durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz (p<0,05). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamının anne baba desteğini alan öğrencilere ($\bar{x}=3,94$), en düşük ortalamının ise anne baba desteğini alamayan öğrencilere ($\bar{x}=3,62$) ait olduğunu görmekteyiz.

Tablo 5. Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Birlikte Katılmalarından Rahatsız Olma Durumu İle Öğrencilerin Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Frekans (n)	Ortalama (\bar{x})	Std. Sapma	Kruskal-Wallis Testi		
				Sıra Ort.	Chi-Square	p
Evet	220	3,5099	,84927	509,40	40,578	0,000*
Kararsızım	108	3,8288	,59652	618,28		
Hayır	972	3,8796	,78932	686,02		
TOPLAM	1300	3,8128	,79719			

*p<0,05

Tablo 5 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılmalarından rahatsız olma durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır diyebiliriz ($p<0,05$). Ortalama değerlere bakıldığında en yüksek ortalamanın “hayır rahatsız olmuyorum” diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,87$), en düşük ortalamanın ise “evet rahatsız oluyorum” diyen öğrencilere ($\bar{x}=3,50$) ait olduğunu görmekteyiz.

Tartışma ve Sonuç

Öğrencilerin kayıtlı oldukları okullarda spor salonu olması durumu ile öğrencilerin tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan bir farkın olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre okulunda spor salonu olan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumu olumlu anlamda daha yüksek düzeydedir. Bu konuda yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde Yetim'in (2001), Mamak'ın (2010) ve Orhan'ın (2017) çalışmalarında beden eğitimi ve spor dersi için uygun bir ortamın şart olduğu ve bunun öğrenci tutumlarını etkilediği belirtilmiştir. Öğrencilerin sportif etkinliklerini rahatça yapabilmelerini sağlayan okul spor salonları, aynı zamanda öğrencilerin farklı spor dallarını da tanımalarına ve bu spor dallarında rahatça antrenman yapmalarına imkân tanımaktadır. Çeşitli spor dalları hakkında bilgi sahibi olan öğrenciler, beden eğitimi ve sporun yalnızca belli başlı popüler sporlardan ibaret olmadığı ve yetenekleri doğrultusunda mutlaka yapabilecekleri birçok bireysel ya da takım sporu olduğunu keşfediyor ve bu alanda kendilerini geliştirme fırsatı buluyorlar. Bu da beden eğitimi ve spor dersinin; ülkemizi uluslararası alanda temsil edecek sporcuların yetiştirilmesi ve sportif etkinlikler yoluyla spor kültürü oluşturma amaçlarına hizmet etmektedir. Isıtma ve soğutma sistemleri bulunan spor salonları her türlü iklim ve hava şartlarında spor yapma imkânı sağlamaktadır. Ayrıca okul içi etkinlikler ve okullar arası müsabakalara ev sahipliği yapan spor salonları, okul sporları

organizasyonlarının düzenli bir şekilde yapılmasına, bu sayede okullar arası müsabakalara katılan takım ve lisanslı sporcu sayısının da artmasına olanak sağlamaktadır. Bu açıklamalara göre kayıtlı oldukları okullarda spor salonu olan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarının olumlu anlamda daha fazla olması aşikârdır.

Anne ve babaların sportif etkinliklere katılım konusunda öğrencileri desteklemesi durumu ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Toplumda bireylerin spor ile tanışmasını sağlayan ilk yapı ailedir. Ailenin çocuğun sosyalleşmesi ve spor ile tanışmasındaki etkisi, çocuğun beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılıp katılmayacağını, katılıyorsa ne derece ve ne şekilde katılacağını etkilemektedir (Larson, 1970). Araştırmacılar spora katılımın çevresel faktörlerini incelediklerinde, çocukların ailelerinden bir rol modeli olarak olumlu yönde etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca küçük yaşta spora başlayan çocukların anne babalarının ya spor yapan ya da sporla ilgili kişilerin olduklarını bulmuşlardır (Orlick, 1974). Beden eğitimi ve spor etkinliklerine karşı olumsuz tutum sergileyen anne ve babalarda oluşan genel kanı ise sporun akademik başarıyı engellediği fikri ve çocuklarının sakatlanmasına neden olacağı düşüncesidir. Bu bakımdan anne ve baba desteğini alan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları, anne baba desteği olmayan öğrencilere oranla daha olumludur. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde aynı sonuçlara rastlanmaktadır (Özkan, 2011; Pehlivan, 2009).

Kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine birlikte katılmalarından rahatsız olma durumu ile öğrencilerin tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Sportif etkinliklere katılım durumu bireylerin kişilik yapısına, cinsiyetine, içinde bulunduğu sosyal çevrenin değer yargılarına ve inançlarına göre değişiklik göstermektedir. Bu konuda yapılan çalışmalara bakıldığında Göde'nin (1993) imam hatip liseleri ve beden eğitimi dersi uygulamaları hakkında yaptığı araştırmasında kız ve erkek öğrencilerin aynı ortamda spor yapmasının beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumu etkileyen bir durum olduğundan bahsetmiştir. Benzer bir araştırmada Demir ve Demir'in (2006) üniversite öğrencileri arasında bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler üzerine yaptıkları bir çalışmada özellikle bazı bayan katılımcıların kız erkek aynı ortamda spor yapmanın ve spor tesislerinde bayan personel bulunmamasının

spor yapmalarını engelleyen durumlar olduğunu dile getirmişlerdir. Yapılan bu araştırmaların sonucunda öğrencilerin değer yargıları ve inançlarına göre kız ve erkek öğrencilerin birlikte beden eğitimi ve spor dersine katılmalarına ilişkin tutum puanlarının anlamlı farklılık göstermesi bu sebeplere dayandırılabilir.

Öğrencilerin kendilerini sportif anlamda başarılı bulmaları durumu ile tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Spor yapan öğrencilerin özgüvenlerinin iç ve dış özgüven boyutunda anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir. Spor alanında sadece başarı elde eden öğrencilerin değil, aynı zamanda antrenmanlara, yarışmalara, sportif etkinliklere ve müsabakalara katılan sporcuların da kendilerine karşı saygılarının ve güvenlerinin arttığı belirtilmiştir (Doğanay ve ark., 2015). Sporda özgüveni yüksek olan öğrenciler beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmada daha istekli ve gönüllüdürler. Bu, sadece beden eğitimi ve spor dersinde değil hayatlarının her anında görülmektedir. Spor, olumlu kişilik özelliklerinin kazanılmasını, insan ilişkilerinde daha sosyal ve etkili iletişim sahibi olunmasını sağlar. Spor özgüveni düşük olan öğrenciler ise kendilerini sportif anlamda beceriksiz ve pasif olarak görürler. Etkinliklere katılım konusunda gönülsüzdürler. Sportif anlamda kazanılan olumlu ya da olumsuz özgüven öğrencilerin beden eğitimi spor dersine ilişkin tutumlarında da farklılık yaratmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde Doğanay ve arkadaşlarının (2015), Özbek ve arkadaşlarının (2017) yaptığı araştırmalarda spor yapan ortaöğretim öğrencilerinde özgüvenin olumlu anlamda arttığı, buna bağlı olarak da beden eğitimi ve spor dersine, sportif etkinliklere olan tutumun pozitif yönde geliştiği görülmüştür.

Öğrencilerin fiziksel görünülerinden rahatsızlık duyma durumları ile tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. İnsanlar hayatları boyunca başkaları üzerinde nasıl bir izlenim bıraktıklarıyla ilgilenirler. Görünüşün önemi ve anlamı sadece günümüzde değil, geçmiş dönemlerde de ilgi görmüştür. İnsanlar kendilerine sunulan ideal ölçülere göre bedenleriyle ilgili tutum ve duygular geliştirmişlerdir. İdeal ölçülerden sapma, o bireyin kendisi hakkındaki değerlendirmelerinde değişimlere yol açmaktadır. Kendini fiziksel açıdan olumlu yönde değerlendirenler sosyal ilişkilerinde daha güvenli ve başarılı olurken, kendini beğenmeyen, birçok yönden kusurlu olduğunu düşünen bireyler yaşamlarının çeşitli dönemlerinde ya da sürekli olarak huzursuzluk, güvensizlik ve değersizlik duygularını yaşarlar (Kılıç, 2015). Ergenlik döneminde

bireylerde fiziksel görünüşleri ile çok fazla ilgilenme hali ortaya çıkmaktadır. Ergenlerin başarması gereken gelişim görevlerinden ilki bedeni kabul etme görevidir. Beden imgesi yani bedenimiz hakkındaki duygularımız benlik kavramımızı yani birey olarak kendi hakkımızdaki duygularımızı etkilemektedir. Olumlu beden imgesine sahip bir ergen olumlu benlik kavramı geliştirmeye daha uygundur. Ergenin olumlu benlik kavramı geliştirmesinde, bir insanın nasıl görüldüğü hakkındaki düşünceleri en önemlisi de yaşlılarından daha erken ya da geç olgunlaşmış olması gibi etkenler de vardır. Bu konu ergenin her iki cinsten yaşlılarıyla yeni ve daha olgun ilişkiler kurma görevindeki başarısını ya da başarısızlığını da etkileyecektir. Ergenlik dönemindeki belirgin özelliklerden biri de ergenin hayali seyircilerinin olmasıdır. Ergen, çevresinde sürekli olarak kendisini izleyen bir seyirci topluluğu olduğuna inanır. Bu nedenle çevresindeki insanların tepkilerine aşırı önem verir, herkesin kendisiyle ilgilendiğini sanır. Ergenler bu dönemde fiziki görünüşlerine son derece dikkat ederler. Çevrelerindeki bireylerin onları izledikleri düşüncesinde oldukları için topluluk içerisinde herkesin kendilerine baktıklarını zanneder, kendilerinin "hayali izleyicileri" tarafından sürekli gözlendiklerini düşünürler. Bu açıklamalara göre, ergenlik döneminde görülen kişinin bedensel değişikliklerini kabul etmede zorlanması ve fiziksel görünümü hakkındaki olumsuz düşünceleri beden eğitimi ve spor dersi tutumlarına da etki etmektedir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin fiziksel görünüşleri hakkındaki olumsuz düşüncelerinin sosyal ve sportif etkinliklere katılıma düzeylerini de etkilediğini kanıtlamaktadır. Eriş ve İkiz'in (2013), Erözkan'ın (2004) yapmış oldukları çalışmalarda kendine değer veren, benlik saygısı yüksek öğrencilerin sosyal, sanatsal ve sportif etkinliklere katılım oranlarının ve tutumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar elde ettiğimiz verilerle benzerlik göstermektedir.

Gelişmiş ülkelerde bir kültür haline gelen sporun ülkemizde sadece eğlence, hobi ve sağlık amacıyla yapılan etkinlikler olarak görülmesinden öte bir yaşam biçimi haline getirmek için toplumumuzda "spor kültürü" bilinci oluşturulmalı, anayasamızın 51. maddesinin amacına uygun şekilde sporu kitlelere yayacak, uzun vadeli planlar yapılmalı ve sporun yaygınlaştırılmasını sağlayacak politikalara öncelik verilmelidir. Beden eğitimi ve spor dersi öğretim planları oluşturulurken öğrencilerin gelişimsel özellikleri, ihtiyaçları, beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları göz önünde bulundurulmalı ve öğrencilerin bu derse yönelik olumsuz tutumlarını olumlu hale getirecek kazanımlar ve etkinlikler planlanmalıdır. Anne ve babaların erken yaşlarda çocuklarını spor yapmaya teşvik etmeleri ileriki yıllarda çocuğun beden eğitimi ve

spor dersine ilişkin tutumlarında belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu sebepten dolayı egzersiz ve sporun faydaları hakkında sadece öğrenciler değil, öğrenci velileri de bilgilendirilmeli; çocuklara iyi bir rol model olmaları için veliler spor yapmaya teşvik edilmeli, öğrenci velilerine yönelik eğitici faaliyetler düzenlenmelidir.

Beden eğitimi ve spor dersinin akademik başarıyı engellediği düşüncesinin aksine planlı ve amaçlı olarak yapılan egzersiz çalışmalarının, öğrencilerin sosyal ve bilişsel gelişimini olumlu anlamda geliştirdiği, buna bağlı olarak da öğrencinin akademik başarısını arttırdığı konusunda öğrenciler ve veliler bilinçlendirilmeli, sportif etkinliklere katılım hususunda öğrencileri desteklemeleri için velilere yönelik teşvik edici çalışmalar yapılmalıdır.

Kendilerini sportif anlamda beceriksiz ve pasif olarak gören, özgüveni düşük öğrencilerin ders içi etkinliklere daha çok katılmaları sağlanmalı; oyunlarda, etkinliklerde bu öğrencilere başarabilecekleri görevler verilmeli ve olumlu pekiştireçlerle öğrencilerin motive olması sağlanmalıdır. Okullardaki spor salonu sayısı arttırılmalı, beden eğitimi ve spor dersi sorunlarından biri olan malzeme yetersizliği konusunda okullara ödenek sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- Demir, C. ve Demir, N. (2006). Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler ile cinsiyet arasındaki ilişki: Lisans öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Ege AcademicReview*, 6, 36-51.
- Doğanay, H., Arslan, A., Kırık, A. M. ve Çetinkaya, A. (2015). Lise Öğrencilerinde Spor Yapma ve Özgüven İlişkisi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor, Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 17, 130-149.
- Eriş, Y. ve İkiz, F. E. (2013). Ergenlerin benlik saygısı ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki ve kişisel değişkenlerin etkileri. *TurkishStudies*, 8, 179-193.
- Erözkan, A. (2004). Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları ile sosyal kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Malatya.
- Göde, O. (1993). İmam hatip liselerinde beden eğitimi dersi ve karşılaşılan sorunlar. *Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II: Ulusal Sempozyumu*, 16-18 Aralık 1993. Manisa.
- Güllü, M. (2007). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması. Ankara Gazi Üniversitesi: Yayımlanmış Doktora Tezi.

- Kılıç, M. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal görünüş kaygıları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Konya Selçuk Üniversitesi: Yayınlanmış yüksek lisans tezi.
- Larson, C. A. (1970). Curriculum foundation and standarts for physical education. New Jersey: Englewood Cliffs.
- Mamak, H. (2010). 8 yıllık kesintisiz ilköğretim okullarında beden eğitimi ve spor dersinin uygulanırılığı ve amaçlarına ulaşma düzeyi. Ankara Gazi Üniversitesi: Yayınlanmış doktora tezi.
- Morgan, C. T. (1975). Introduction to psychology. New York: Mc Graw-Hill Companies.
- Orhan, R. (2017). Türkiye'deki ortaokul öğrencilerinin okullardaki açık ve kapalı spor alanlarına ilişkin dağılımlarının incelenmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 3, 155-163
- Orlick, T. D. (1974). Sport participation: A process of shaping behavior, *Human Factors*, 16, 558-561.
- Özbek, S., Yoncalık Taşbilen, M. ve Alıncak, F. (2017). Sporcu ve sedanter lise öğrencilerinin özgüven düzeylerinin karşılaştırılması. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3, 46-54
- Özkan, R. (2011). Genel lise ve imam hatip lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. Ankara Gazi Üniversitesi: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Pehlivan, Z. (2009). Spora katılan çocuklara yönelik ailelerin beklentileri, çocuklarda gözlenen davranış değişimleri ve spora katılımın önündeki engeller. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7, 69-76.
- Taşdemir, M. (2000). Eğitimde planlama ve değerlendirme. Ankara: Ocak Yayınları.
- Tutar, H. (2016). Sosyal psikoloji, kavramlar ve kuramlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yetim, A. ve Göktaş, Z. (2000). Gençliğin spora yönlendirilmesinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin rolü ve önemi. II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, 10-12 Mayıs 2000, Çanakkale.